

Dersim Kongresi Sözleşmesi

Giriş

Dersim toplumu bütün diğer toplumlar gibi son yüzyılda her açıdan çok büyük değişimler yaşadı. Dersim toplumundaki bu değişim ve başkalaşım, diğer pek çok topluma benzer normal bir gelişme ve ilerleme seyri izleyemedi. Sanayileşme ve kırdan kente doğru başlayan göç ve bu göçün yarattığı görece normal değişimleri dışta tutacak olursak farklı düzeylerdeki diğer bütün değişimler tümüyle egemen devletlerin/iktidarların ve yakınlarındaki daha güçlü toplumların her alanda uyguladıkları sistematik asimilasyon politikaları yoluyla gerçekleştirildi.

Dersim, Osmanlı ve Cumhuriyet tarihi boyunca hep "halledilmesi gereken" bir sorun, sökülüp atılması gereken bir "çıban" olarak görüldü. İtikat, dil, tarih, kültür, etnik mensubiyet ve her alanda bir asimilasyon sürecinin hedefi haline getirildi. Altmışlı yıllarda ve sonrasında Dersim coğrafyasında faaliyet gösteren siyasi yapılar ise Dersim toplumunun özgünlüğünü göremediler. Dersim toplumunun tarihini, etnik-kültürel kimliğini, dilini çevre halklarının tarihine, etnik-kültürel kimliklerine ve diline tabi kılarak ele aldılar. Yüzyıllar boyu inanç eksenine dayalı bir iç bütünsellik arz eden ve çevre toplumlarından tamamen farklı olan toplumsal değerleri önemsenmedi.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar, dönem dönem küçülerek de olsa Dersim, defakto otonom/özerk bir statüye sahip idi. Bunun iki boyutu ve kaynağı vardı. Birincisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun örgütlenme sisteminden, ikincisi de Dersim'in kendi kendini yönetme ve "kendini yönettirmeme" kararlılığı ve ısrarından besleniyordu. Bir devleti yoktu. Yazılı bir anayasası ve ceza yasaları yoktu. Seçilmiş politik temsilcileri de yoktu. Bütün bu kavram ve kategorilerden daha yalın, daha tabii, daha inandırıcı ve oldukça güçlü manevi bağları vardı. Bu bağları formüle eden ritüelleri ve sembolleri vardı. Kırmancıye İtikatı ve bunun "cem, cemat" sistemi bütünselliğine dayanan gerçek manada bir "toplumsal sözleşme"ye sahiplerdi. Dersimliler, Tertele/Soykırım günlerine kadar ısrarla bunu korumaya, yaşatmaya ve kendi kaderini kendileri belirlemeye çabalamışlardır. '38 Soykırımı, Dersim'in anahtarını yitirdiği, iç hukukunun bozulduğu miladıdır. Sonraki yıllarda Dersimli, kendi adına söz söyleme hakkından men edilmiştir. Dersimliler olarak, toplumumuzun kendi adına karar vermesi, yerel ve uluslararası platformlarda temsilini sağlamak amacıyla Dersim Kongresi'ni gerçekleştirdik.

Dersim Kongresi'nin Amaçları:

•

1. Dersim Kongresi, bir bütün olarak Dersim toplumunun temsiliyetini hedefler. Çağımızdaki her toplum gibi Dersim toplumu da kendi içinde değişik etnik, dilsel, inançsal, siyasal farklılıklar barındırır. Bu farklı toplumsal kesimlerin

oluşturduğu her kuruluş/oluşum (siyasi partiler, inanç kurumları, sivil toplum örgütleri, mesleki birlikler vs.) Dersim Kongresi Sözleşmesi'ni kabul etmekle Dersim Kongresi'nin bileşenidir. Sivil bir oluşum olarak Dersim Kongresi hiçbir politik yapının ya da grubun denetiminde değildir.

2. Dersim Kongresi, Dersim'i sadece bugünkü "Tunceli ili" sınırlarından ibaret görmez. Dersim Kongresi'nin temsil etmeyi öngördüğü coğrafya, defalarca sınırları değiştirilmesine rağmen tarihi Dersim'dir.
3. Kendini Dersimli olarak gören ve Dersimli kimliğinde buluşan toplumsal grup ve bireyler Dersim Kongresi'nin sosyal tabanını oluşturur. Dersimlilik, kendisini etnik inançsal ve kültürel olarak farklı tanımlayan, Dersimli kimliği, bu kimlikle kendisini ifade eden sosyal kümelerin, etnik ve inanç kimliklerini asimile yoluyla potasında eriten bir üst kimlik değil, tam tersine, bunların Dersim coğrafyasında kendisini farklı tanımlamaya devam edebilmelerinin teminatıdır.
4. Dersim Kongresi, Dersim'de konuşulan bütün dillerin özgürce kullanılmasını savunur. UNESCO tarafından kaybolma tehlikesi altında olan diller arasında sayılan Kırmancki/Dımılki/Zazaki'ye pozitif ayrımcılık uygulanmasını benimser.
5. Dersim Kongresi, komşu halklarla karşılıklı saygı temelinde barış içinde yaşamaya özel önem verir, komşu halkların demokratik temsil kurumlarıyla birlikte çalışmak için çaba sarfeder. Bölge halkları arasında birbirini karşılıklı tanımaya ve hak eşitliğine dayalı ilişki geliştirir. Irkçılığa, milliyetçiliğe, dini bağnazlığa ve her türlü ayrımcılığa karşıdır.
6. Dersim Kongresi, toplum yaşamını çağdaş seküler normlara göre şekillenmesini benimser.
7. Dersim Kongresi, şiddeti ve savaşı ret eder. Dersim'in sorunlarını ve taleplerini uluslararası hukukun normları çerçevesinde gündeme getirmeyi ve çözüme ulaştırmayı esas alır. Dersim Meclis Girişimi'nin Zwingenberg Sonuç Bildirgesi'nde (19-20 Şubat 2016) Dersim'deki somut duruma ilişkin yaptığı aşağıdaki tespitin önemine vurgu yapar: *"İçinde bulunduğumuz konjonktürde şiddetin her türlü, varlık yokluk meselesi ile cebelleşen, Dersim ve Dersimlilerin zararınadır. Dersim toplumu, kendisini kuşatan şiddet/savaş sarmalında boğulup yok edilme tehlikesi ile yüz yüzedir. Toplumumuzun daha fazla şiddet ve savaş ortamını kaldıracak mecali kalmamıştır. Bu nedenle silahlanmaya, şiddetin örgütlenmesine hayır diyor, başta Dersim ve bölgemiz olmak üzere çeşitli coğrafyalarda sürdürülen savaşların son bulmasını istiyoruz."*
8. Dersimliler, Dersim coğrafyasına "Hardo Dewres" tanımlamasıyla "kutsallık" addederler. Dersim Kongresi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlayıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından devam ettirilen Dersim coğrafyasını Dersimlilerden arındırma, yaşanmaz bir bölge haline getirme politikasına karşı çıkar. Devlet tarafından gündeme getirilen baraj projelerini, doğaya ve onun bir parçası olan canlılara zarar verici metotlarla maden arama girişimlerini, orman yangınlarını vb. ekolojik tahribata neden olan ve tarihi doğal kültür mirasımızın yok edilmesini hedefleyen pratikleri kabul etmez. Dersim'in bütün yeraltı ve

yerüstü zenginlik kaynakları tarihi toplumsal ve doğal mirasımızın bir parçasıdır. Dünya kültürel mirasının da bir parçası olan Dersim coğrafyasının hiçbir gerekçeyle suistimal edilmesine müsamaha gösterilemez.

9. Dersim'in yaşanılır bir bölge olarak yeniden inşası, bu inşa için zaruri olan ekonomik ve yerleşim projelerinin üretilmesi, hayata geçirilmesi için faaliyette bulunmak Dersim Kongresi'nin öncelikli görevleri arasındadır.
10. Dersim toplumu, günümüzde bir nevi diaspora toplumu haline getirilmiştir. Türkiye ve Avrupa başta olmak üzere dünyanın dört bir yanına dağılmış Dersim kökenli nüfus, Dersim coğrafyasında yaşayan nüfustan kat be kat fazladır. Diasporada yaşayan yeni kuşak Dersimliler giderek köken ve kültürel mirasından koparak, içinde sosyalleştikleri hakim kültürel kimliklere adapte olmaktadır. Kökeninden ve kültüründen kopuş, Dersimliler arasındaki ruhi şekillenme ortaklığının bozulmasına, birkaç kuşak sonra da yok olmasına neden olacaktır. Dersim Kongresi, diasporadaki Dersim toplumunu, Dersim'in tarihi kolektif hafızasıyla buluşturmaya gayret ederek, Dersimlilerin "biz" olmasını sağlayacak bilincin gelişmesi için çalışmalar yürütür.
11. Dersim Kongresi, başta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olmak üzere; kadın, çocuk, işçi, çevre, hayvan, iklim, vb. hakları önceleyen ve koruyan uluslararası sözleşmeleri kabul eder.
12. Dersim Kongresi, '38 Tertelesi'ni bir soykırım, 04 Mayıs gününü toplumsal yas günü olarak kabul eder.

Dersim Kongresi

17 Kasım 2018

Frankfurt am Main, Almanya